

Fællesfaglig ramme for co-teaching

Horsens Kommune

Indhold

01

Baggrund

1.1.	Baggrund for co-teaching	3
------	--------------------------	---

02

Roller

2.1.	Ledelsens rolle	6
2.2	Vejlederens rolle	6
2.3	De fagprofessionelles rolle	6

03

Værktøjer

3.1	Link til værktøjer	7
3.2	Co-teaching-log	8
3.3	De seks co-teaching-former	11
3.4	Lektionsplan	12
3.5	Samarbejdscirkler – styrker og svagheder	14

01 Baggrund

I Horsens Kommune er der fokus på, at alle elever aktivt deltager i skolens faglige og sociale læringsmiljø, og at de bliver i stand til at mestre livet bedst muligt ud fra egne forudsætninger. Dette kræver, at skolerne kontinuerligt udvikler deres praksis, bl.a. ved at organisere og tilrettelægge differentierede læringsmiljøer, der tilgodeser alle elevers behov og potentialer. Man ved fra forskning, at co-teaching som samarbejdsform er en af de mest effektfulde måder at udvikle og øge kvaliteten af undervisningen i almenområdet, så alle elevers behov og potentialer tilgodeses.

Denne fællesfaglige ramme er udarbejdet med henblik på at kvalificere og understøtte udviklingen af co-teaching som kompetenceudviklende samarbejdsform i praksis¹.

Hvad er co-teaching?

”Co” kommer af ordet collaborate, dvs. samarbejde, så co-teaching handler om at lære i et samarbejde, hvor udvikling er i fokus. Et centralt element i co-teaching er, at de involverede fagprofessionelle **planlægger, gennemfører og evaluerer** undervisningen i fællesskab. Målet er, at de fagprofessionelle igennem samarbejdet videreudvikler egne kompetencer som fagprofessionelle samtidig med, at de udnytter deres forskellige styrker til at udvikle undervisningen.

Et andet centralt element i co-teaching handler om det, de fagprofessionelle er fælles om - nemlig læring, trivsel og udvikling hos børnene. Co-teaching som arbejdsform har til hensigt at skabe et varierende og inkluderende læringsmiljø, der tilgodeser alle elevers muligheder for faglig og social deltagelse. Samtidig skaber samarbejdsformen større sandsynlighed for, at succesfulde metoder og strategier forankres og fortsat anvendes, når forløbet er afsluttet.

Den ene part vil altid være én af klassens lærere/pædagoger, mens den/de andre personer fx kan være en anden af skolens lærere/pædagoger, en lokal vejleder eller en ekstern samarbejdspartner fx fra TEFL eller et kommunalt videnscenter.

---

¹ I den tidligere faglige standard blev co-teaching betegnet som ”co-learning” for at understrege det dobbelte læringsperspektiv (at eleverne øger deres læring, trivsel og udvikling sideløbende med, at de fagprofessionelle udvikler deres praksis gennem samarbejdet). Da al faglitteratur og forslag til praksis bruger betegnelsen co-teaching, anvender vi i denne fællesfaglige ramme også dette begreb for at undgå misforståelser.

Lektor Andy Højholdt beskriver 6 kriterier, der adskiller co-teaching fra andre samarbejdsformer i skolen:

Samarbejde i et co-teaching forløb

Det er afgørende, at deltagerne har en grundlæggende parathed til et tæt og forpligtende samarbejde og er åbne og nysgerrige i forhold til at få nye perspektiver på egen praksis som professionel deltager i klasserummet. Gennem samarbejdet samskaber man læringsprocesser, dvs. at fagpersonernes forskellige perspektiver er en styrke, da de bidrager med hvert sit ind i det fælles. Derfor samarbejder de fagprofessionelle også ligeværdigt, men med forskellige roller.

I samarbejdet er det vigtigt, at de involverede fagprofessionelle forpligter sig til at arbejde fælles om de tre faser af didaktikken, nemlig planlægning, gennemførelse og evaluering. Forskning viser, at når fagprofessionelle gør dette, kan der opnås markante forbedringer med hensyn til implementering af ny viden og kompetencer. Samarbejdet mellem de fagprofessionelle skal gerne fungere som et støttende stillads, hvor man kan læne sig op ad hinanden, hvis man fx varetager svære opgaver. Her kan de fagprofessionelle løbende søge råd og sparring hos hinanden.

Når man indgår i et samarbejde med andre, er det ikke givet på forhånd, at det er let og ligetil for alle. Der kan være flere forhold, der kan gøre et samarbejde udfordrende, derfor er det også væsentligt at skolens ledelse kan/har mulighed for at sætte ind med kompetencemæssig støtte, guidning og opbakning, hvis der er behov.

Faserne i et co-teaching-forløb

Et co-teachingforløb består af flere faser. Centralt står den fælles forberedelse, undervisning og løbende evaluering af de enkelte lektioner, og de involverede vil ofte bevæge sig igennem disse tre faser flere gange i et samlet co-teachingforløb. Før den konkrete planlægning af undervisningen går i gang, er det vigtigt, at de involverede drøfter det overordnede formål med forløbet og sætter rammerne for det kommende samarbejde - denne indledende fase er her skitseret som samarbejdskontrakten. Ligeledes er der efter den sidste undervisningsgang en evalueringsfase, hvor udbyttet af det samlede forløb og samarbejdet drøftes, og der lægges planer for såvel opfølgning på undervisningen og evt. nyt samarbejde for de involverede.

Faserne kan skitseres således:

Før 1. Samarbejds- kontrakt	Under 2. Fælles forberedelse, undervisning og evaluering	Efter 3. Afrunding
<p>I denne fase mødes de involverede fagprofessionelle og drøfter forventninger til samarbejdet samt ønsker til det overordnede læringsfokus for klassen.</p> <p>I relation til læringsfokus aftales det, hvilke data der evt. skal indhentes inden første forberedelsesmøde, fx faglige test, elevprodukter eller observationer.</p>	<p>I denne fase undersøges data (elevernes udgangspunkt), og fokus indsnævres for, hvordan undervisningen skal styrkes i forløbet. Herefter planlægges og forberedes den konkrete undervisning i fælleskab, evt. med løbende anvendelse af lektionsplaner.</p> <p>Samarbejdet bevæger sig mellem faserne planlægning, undervisning og evaluering, og de fagprofessionelle kan derfor med fordel drøfte refleksionsspørgsmålene flere gange og løbende justere undervisningen.</p> 	<p>I denne sidste fase evaluerer de fagprofessionelle både elevernes læring og egen udvikling igennem det samlede co-teaching-forløb.</p> <p>Her drøftes opfølgning og evt. nyt læringsfokus for klassen samt evt. nyt samarbejde for de involverede parter.</p>

02 Roller

Ledelsens rolle

- Understøtter en læringskultur, hvor co-teaching er en naturlig måde at samarbejde omkring undervisningen i PLF
- Sikrer at de fagprofessionelle har mulighed for at indgå i co-teaching-forløb, herunder tilstrækkelige ressourcer til fælles forberedelse, undervisning og evaluering
- Rammesætter at skolens vejledere anvender co-teaching som vejledningsmetode i egen vejlederpraksis
- Sikrer at PLF-teamet har mulighed for at inddrage skolens vejledere, videnscentre og TEFL
- Understøtter de fagprofessionelles samarbejde og rolleafklaring efter behov
- Deltager i fælles opstartsmøde og afklaring af rollefordeling i de situationer, hvor co-teacher er ekstern fx fra videnscentre eller TEFL

Vejledernes rolle

- Anvender co-teaching i egne vejledningsforløb
- Vejleder de fagprofessionelle i forbindelse med planlægning og evaluering af co-teaching-forløb
- Følger op på og støtter de fagprofessionelle i at fastholde de nye praksisser, der er arbejdet med i co-teaching-forløbet
- Understøtter og faciliterer, at co-teaching forankres på skolen i samarbejde med ledelsen

De fagprofessionelles rolle

- Indgår i co-teaching-forløb i samarbejde med kolleger og evt. skolens vejledere, videnscentre og TEFL
- Er åben og nysgerrig i forhold til at udvikle egen praksis i samarbejde med andre
- Er indstillet på at reflektere over egen praksis i samarbejde med andre
- Eksperimenterer med at anvende forskellige typer af co-teaching-former

03 Værktøjer

I tilknytning til denne fællesfaglige ramme har vi udviklet en række værktøjer, som kan bruges i arbejdet med udvikling af co-teaching på skolen. Disse værktøjer er ment som inspiration, og den enkelte skole er velkommen til at tilpasse værktøjerne ud fra egne ønsker og behov eller helt undlade at anvende dem.

Der er udarbejdet følgende værktøjer

- Co-teaching-log
- De seks co-teaching-former
- Lektionsplan
- Samarbejdscirkler - styrker og svagheder

Værktøjerne fremgår på de følgende sider og findes som skrivbare udgaver på denne side:
[Standarder | Tværgående Enhed for Læring \(horsens.dk\)](#)

Co-teaching-log

Formålet med co-teaching-loggen er at inspirere til fælles refleksion for de involverede parter ud fra nedenstående spørgsmål - det er tanken, at man drøfter de spørgsmål, som giver mening i den konkrete kontekst. På denne måde kan loggen fungere som et samarbejdsdokument, hvor man fastholder drøftelser og aftaler igennem alle faser i co-teaching-forløbet.

Co-teaching-loggen udarbejdes for følgende:

Deltagere:

Periode:

Klasse:

1. Samarbejdskontrakt

I denne fase mødes de involverede fagprofessionelle og drøfter forventninger til samarbejdet samt ønsker til det overordnede læringsfokus for klassen. I relation til læringsfokus aftales det, hvilke data der evt. skal indhentes inden første forberedelsesmøde, fx faglige test, elevprodukter eller observationer.

Rammer og roller	Noter
Hvornår og hvordan forbereder og evaluerer vi?	
Hvornår foregår den fælles undervisning?	
Hvem laver dagsorden, tager referat og processtyrer på vores møder?	
Indkredsning af læringsfokus	
Hvilke udfordringer/behov har klassen lige nu?	
Hvordan ønsker vi at udvikle vores undervisning for at imødekomme klassens udfordringer/behov?	
Hvilke overordnede mål vil vi have for co-teaching-forløbet?	
Data og kortlægning	
Hvilke data er relevante at medbringe/indsamle i forhold til udfordringer/behov og vores overordnede mål for forløbet?	
Hvordan og hvornår indsamles disse data, så de er klar til vores første forberedelsesmøde?	
Fælles værdier og normer i klassen	
Hvilke normer og undervisningsværdier er de vigtigste for vores samarbejde i klassen?	
Hvilke fælles spilleregler og rutiner er vigtige i undervisningen?	

Samarbejde, tillid og kommunikation	
Hvordan håndterer vi forskelligrettede perspektiver og pædagogiske uenigheder?	
Hvad gør vi for, at eleverne oplever os ligeværdige i undervisningen?	
Hvad er vores forhåbninger til udbyttet af vores samarbejde? Hvad vil vi gerne lære?	

2. Fælles forberedelse, undervisning og evaluering

I denne fase undersøges data (elevernes udgangspunkt) og fokus indsnævres for, hvordan undervisningen skal styrkes i forløbet. Herefter planlægges og forberedes den konkrete undervisning i fælleskab, evt. med løbende anvendelse af lektionsplaner.

Samarbejdet bevæger sig mellem faserne planlægning, undervisning og evaluering, og de fagprofessionelle kan derfor med fordel drøfte refleksionsspørgsmålene flere gange og løbende justere undervisningen.

Fælles forberedelse	
Hvad skal eleverne lære?	
Hvilke forudsætninger har eleverne for, hvad vi ønsker, de skal lære? Hvad fortæller data?	
Hvilke materialer, arbejds- og organiseringsformer og roller (co-teaching-former) vil understøtte vores mål for undervisningen? Hvordan sikrer vi deltagelsesmuligheder for alle elever?	
Hvilke tegn på læring (data) kan vi se efter undervejs i undervisningen? Og hvordan?	
Hvordan inddrager vi eleverne? Forældrene?	
Hvad skal vi som fagprofessionelle arbejde med at udvikle? Hvad kan vi hver især bidrage med?	
Hvordan ser vores plan for undervisningen ud?	
Fælles undervisning og evaluering	
Hvilke tegn på læring (data) får vi øje på?	
Hvad ser eleverne ud til at lære, som vi IKKE havde planlagt?	
Hvilke elever overrasker fx ved ikke at lære som forventet eller ved at lære mere eller noget andet?	

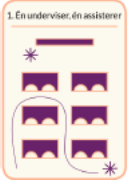

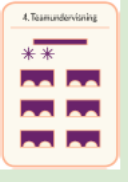
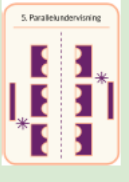

Hvilke materialer, arbejds- og co-teaching-former fungerer godt og mindre godt - og hvorfor?	
Hvilke justeringer har vi behov for at lave?	
Hvordan fungerer vores samarbejde - er der noget, som skal ændres?	

3. Afrunding

I denne fase evaluerer de fagprofessionelle både elevernes læring og egen udvikling i det samlede co-teaching-forløb. Her drøftes opfølgning og evt. nyt læringsfokus for klassen samt evt. nyt samarbejde for de involverede parter.

Afrunding	
Hvad har eleverne lært igennem forløbet? Hvilke mønstre i data kan vi se?	
Hvad har vi som fagprofessionelle lært?	
Hvilke elementer i undervisningen skal genbesøges - hvornår og hvordan?	
Hvad er det næste eleverne skal lære (læringsfokus)?	
Hvad er det næste vi som fagprofessionelle vil arbejde med at udvikle?	
Hvordan har vores samarbejde fungeret - hvad har været stærkt, og hvad kan vi arbejde på at forbedre?	
Hvordan vil vi videndele vores erfaringer med andre?	

De seks co-teaching-former

1. Én underviser, én assisterer	2. Én underviser, én observerer	3. Stationsundervisning
 <p>Sjældent eller mindre</p> <p>Én har hovedansvaret, den anden hjælper efter behov.</p>	 <p>Ofte, men i korte perioder af gangen</p> <p>Inden undervisningen aftales specifikke observationspunkter.</p>	 <p>Ofte</p> <p>Små stationer hvor eleverne arbejder på skift/roterer: Fx to bemandede stationer og 1 selvstående.</p>
<p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er fin som opstart. • Støtte til enkelt elev og klassen. 	<p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan bruges til dataindsamling • Kan anvendes som opstartsfasen inden selve Co-teachingsforløbet. 	<p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mulighed for forskellige grupperinger. • Variation i opgaverne • Gør eleverne meget mere produktive
4. Team-teaching	5. Parallel-undervisning	6. Alternativ undervisning
 <p>Løjlighedsvis</p> <p>Begge undervisere er ansvarlige for undervisningen samtidig og skiftes til at præsentere indholdet. Ping pong - skulder ved skulder. Reflekterende spørgsmål.</p>	 <p>Ofte</p> <p>Begge undervisere indtager en aktiv rolle. Klassen deles i to grupper og der undervises i samme indhold.</p>	 <p>Løjlighedsvis</p> <p>Børnegruppen deles i to. Én underviser den store gruppe og én laver særlig undervisning for en mindre gruppe.</p>
<p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Underviserne er: "Det gode forbillede" i hvordan, der skal samarbejdes. • Eleverne spejler sig i samarbejdet mellem underviserne. • Begge lærere er fuldt engagerede i UV. 	<p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nedsat støjniveau - Mindre antal børn pr. voksen. - Læreren får mulighed for at få fokus på bestemte elever 	<p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Differentiering • Mere taletid på det mindre hold.

Lektionsplan

Lektionsplanen er et skema, som kan anvendes i planlægningen af den enkelte lektion. I planen kan de involverede co-teachere fastholde aftaler om indhold og roller i lektionen samt valg af co-teaching-form(er).

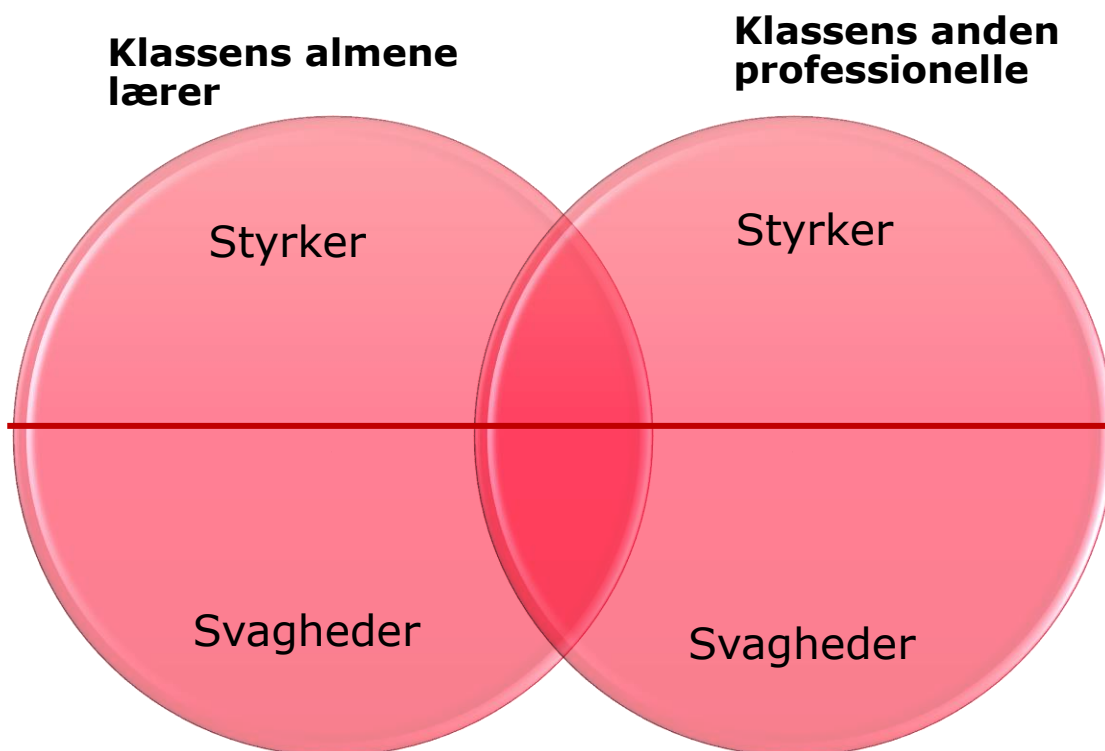
Læringsmål for eleverne	
Tegn på læring for eleverne	

Tid	Indhold og program	Co-teaching-form Hvilke af de seks former vil vi anvende (markér)?	Vores roller
		1: Én underviser - én assisterer 2: Én observerer - én underviser 3: Stationsundervisning 4: Teamundervisning 5: Parallelundervisning 6: Alternativ undervisning	
		1: Én underviser - én assisterer 2: Én observerer - én underviser 3: Stationsundervisning 4: Teamundervisning 5: Parallelundervisning 6: Alternativ undervisning	
		1: Én underviser - én assisterer 2: Én observerer - én underviser 3: Stationsundervisning 4: Teamundervisning 5: Parallelundervisning 6: Alternativ undervisning	
		1: Én underviser - én assisterer 2: Én observerer - én underviser 3: Stationsundervisning 4: Teamundervisning 5: Parallelundervisning 6: Alternativ undervisning	

		<p>1: Én underviser - én assisterer</p> <p>2: Én observerer - én underviser</p> <p>3: Stationsundervisning</p> <p>4: Teamundervisning</p> <p>5: Parallelundervisning</p> <p>6: Alternativ undervisning</p>	
--	--	--	--

Samarbejdscirkler – styrker og svagheder

Formålet med samarbejdscirklerne er at tydeliggøre, hvilke fælles styrker de involverede kan bringe i anvendelse i samarbejdet, og hvilke svagheder de bør være opmærksomme på. Både klassens almene lærer og den anden fagprofessionelle udfylder samarbejdscirklerne - brug stikord.

Horsens Kommune
Rådhusvej 4
8700 Horsens

Telefon: 76 29 29 29
www.horsens.dk